

Warszawa, dnia 16 marca 2022 r.

Poz. 609

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA EDUKACJI I NAUKI¹⁾**

z dnia 8 marca 2022 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a, b, e, f i h ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z 2018 r. poz. 1679 oraz z 2021 r. poz. 1533) w załączniku nr 4a wprowadza się następujące zmiany:

1) w części zatytułowanej „Przedmioty nauczania z zakresu kształcenia ogólnego w branżowej szkole I stopnia:” pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„4) historia i teraźniejszość;”;

2) część zatytułowana „**Historia**” otrzymuje brzmienie:

„Historia

Nauczanie historii w branżowej szkole I stopnia zostało skoncentrowane na syntetycznym ujęciu dziejów państwa i narodu polskiego. Podstawa programowa dla tej szkoły stanowi kontynuację nauczania historii w szkole podstawowej. W większości pogłębia i problemowo ujmuje treści poznane w szkole podstawowej.

Cele kształcenia zostały skupione wokół trzech zasadniczych wymagań ogólnych: chronologii historycznej, analizy i interpretacji historycznej oraz tworzenia narracji historycznej. Treści nauczania mają układ chronologiczny i obejmują całość dziejów Polski, z uwzględnieniem istotnych wątków historii powszechnej. Edukacja historyczna w branżowej szkole I stopnia ma służyć nie tylko kształtowaniu postaw patriotycznych, lecz także doskonaleniu umiejętności ważnych w życiu codziennym: dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych między współczesnością a przeszłością, oceny zjawisk i procesów, prezentowania ocen i opinii, wyszukiwania informacji w różnych źródłach, argumentacji opartej na dociekliwości i wiedzy, a nie emocjach i uprzedzeniach.”;

3) uchyla się część zatytułowaną „**Wiedza o społeczeństwie**”;

---

¹⁾ Minister Edukacji i Nauki kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2020 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji i Nauki (Dz. U. z 2022 r. poz. 18).

- 4) po części zatytułowanej „**Wiedza o społeczeństwie**” dodaje się część zatytułowaną „**Historia i teraźniejszość**” w brzmieniu:

„Historia i teraźniejszość

Historia i teraźniejszość to przedmiot interdyscyplinarny łączący wiedzę o życiu społecznym człowieka i jego głównych instytucjach z wiedzą o najnowszych dziejach Polski i świata. Przedmiot umożliwi uczniom poznanie i zrozumienie najnowszych dziejów Polski i świata oraz przygotuje ich do świadomego i odpowiedzialnego udziału w życiu publicznym.”;

- 5) część zatytułowana „**HISTORIA**” otrzymuje brzmienie:

„HISTORIA

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Chronologia historyczna.

1. Sytuowanie faktów, zjawisk i procesów historycznych w czasie.
2. Porządkowanie wybranych faktów w obrębie zjawisk i procesów historycznych.
3. Wskazywanie przejawów zmian i kontynuacji w różnych wymiarach dziejów.
4. Określanie tempa zmian w wybranych zjawiskach i procesach historycznych.

II. Analiza i interpretacja historyczna.

1. Porównywanie i analizowanie informacji pochodzących z różnych źródeł.
2. Wyciąganie wniosków oraz formułowanie ocen i opinii.
3. Sytuowanie faktów, zjawisk i procesów historycznych w przestrzeni.
4. Wskazywanie i wyjaśnianie związków przyczynowo-skutkowych.
5. Wyodrębnianie elementów procesu dziejowego.
6. Zachowanie krytycznej postawy wobec różnych interpretacji historii.
7. Posługiwanie się wiedzą i doskonalonymi umiejętnościami do rozumienia współczesnych realiów.

III. Narracja historyczna.

1. Łączenie informacji pochodzących z różnych źródeł w samodzielny wypowiedź.
2. Uzasadnianie formułowanych ocen i opinii.
3. Tworzenie różnych form opisu zjawisk i procesów historycznych (z zachowaniem poprawności językowej).

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Antyczne dziedzictwo cywilizacji europejskiej. Uczeń:

- 1) sytuuje w czasie i przestrzeni cywilizacje starożytne;
- 2) charakteryzuje trwałe osiągnięcia cywilizacji grecko-rzymskiej;
- 3) opisuje genezę i etapy rozwoju chrześcijaństwa oraz jego znaczenie dla ukształtowania kultury europejskiej.

II. Średniowieczne kręgi kulturowe. Uczeń:

- 1) charakteryzuje łaciński, bizantyjski i arabski krąg kulturowy;
- 2) opisuje na wybranych przykładach relacje między Europą a światem islamu w średniowieczu;
- 3) wyjaśnia uniwersalny charakter kultury średniowiecza.

III. Polska Piastów. Uczeń:

- 1) wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i znaczenie jego chrystianizacji;
- 2) charakteryzuje przykłady wzmocnienia i decentralizacji państwa polskiego w okresie monarchii wczesnopiastowskiej;
- 3) ocenia sytuację polityczną, społeczną i gospodarczą na ziemiach polskich w okresie rozbicia dzielnicowego;
- 4) opisuje proces jednoczenia ziem polskich, ze szczególnym uwzględnieniem roli Władysława Łokietka;
- 5) charakteryzuje i ocenia rządy Kazimierza Wielkiego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej.

- IV. Królestwo Polskie w czasach unii personalnych u schyłku średniowiecza. Uczeń:
- 1) wyjaśnia istotę unii personalnej i wskazuje przykłady takich unii w dziejach średniowiecznej Polski;
  - 2) przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-litewskiej w XIV wieku i ocenia jej znaczenie;
  - 3) charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie w XV wieku;
  - 4) ocenia wpływ przywilejów zdobytych przez szlachtę do końca XV wieku na życie społeczne, polityczne i gospodarcze w Królestwie Polskim;
  - 5) charakteryzuje kulturę polską okresu średniowiecza, odwołując się do wybranych przykładów.
- V. Wyzwania czasów nowożytnych. Uczeń:
- 1) przedstawia przyczyny i skutki zamorskiej ekspansji Europejczyków od czasu wielkich odkryć geograficznych;
  - 2) opisuje podziały wyznaniowe i podaje przykłady wojen na tle religijnym w nowożytnej Europie;
  - 3) charakteryzuje kulturę renesansu oraz baroku, odwołując się do wybranych przykładów.
- VI. Rzeczpospolita Obojga Narodów. Uczeń:
- 1) przedstawia postanowienia i ocenia znaczenie unii lubelskiej;
  - 2) charakteryzuje ustrój polityczny i strukturę demograficzną Rzeczypospolitej Obojga Narodów;
  - 3) porównuje gospodarkę Rzeczypospolitej i krajów Europy Zachodniej;
  - 4) wyjaśnia specyfikę tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej do początku XVII wieku i jej kulturowej atrakcyjności dla narodów ościennych;
  - 5) charakteryzuje kulturę polskiego renesansu, odwołując się do wybranych przykładów.
- VII. Rzeczpospolita a państwa sąsiednie w XVII i na początku XVIII wieku. Uczeń:
- 1) przedstawia główne przyczyny i następstwa wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII wieku;
  - 2) podaje przykłady ingerencji państw ościennych w sprawy wewnętrzne Rzeczypospolitej w XVII i na początku XVIII wieku;
  - 3) charakteryzuje położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej w czasach saskich.
- VIII. Upadek Rzeczypospolitej na tle oświeceniowych przełomów. Uczeń:
- 1) identyfikuje główne idee oświecenia i charakteryzuje zmiany cywilizacyjne w Europie Zachodniej w XVIII wieku;
  - 2) wyjaśnia wpływ idei oświeceniowych na powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz wybuch rewolucji francuskiej; wyjaśnia różnice między amerykańską wojną o niepodległość a rewolucją francuską;
  - 3) charakteryzuje reformy oświeceniowe w Rzeczypospolitej, ze szczególnym uwzględnieniem reform Sejmu Wielkiego i postanowień Konstytucji 3 maja;
  - 4) charakteryzuje przyczyny i opisuje zasięg terytorialny kolejnych rozbiorów Rzeczypospolitej;
  - 5) wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej oraz znaczenie likwidacji państwa polskiego dla całej Europy.
- IX. Sprawa polska w I połowie XIX wieku. Uczeń:
- 1) charakteryzuje genezę i losy Legionów Polskich we Włoszech;
  - 2) przedstawia politykę Napoleona wobec sprawy polskiej, z uwzględnieniem dziejów Księstwa Warszawskiego;
  - 3) charakteryzuje postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich;
  - 4) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa powstania listopadowego;
  - 5) przedstawia udział Polaków w wydarzeniach Wiosny Ludów.
- X. Ziemie polskie w czasach rozwoju cywilizacji przemysłowej. Uczeń:
- 1) wyjaśnia genezę i charakteryzuje następstwa powstania stycziowego;
  - 2) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki germanizacyjnej i rusyfikacyjnej władz zaborczych;
  - 3) charakteryzuje specyfikę tzw. autonomii galicyjskiej;

- 4) charakteryzuje różnicowanie gospodarcze ziem polskich i główne zmiany społeczne;
  - 5) porównuje programy polityczne ruchu narodowego, socjalistycznego i ludowego;
  - 6) określa istotne następstwa ekspansji kolonialnej państw uprzemysłowionych.
- XI. I wojna światowa. Uczeń:
- 1) wyjaśnia przyczyny wybuchu wojny i opisuje charakter działań wojennych na różnych frontach;
  - 2) porównuje założenia polskich orientacji politycznych i charakteryzuje przykłady ich realizacji;
  - 3) wyjaśnia okoliczności przystąpienia USA do wojny i ich rolę w konflikcie;
  - 4) określa bezpośrednie skutki rewolucji 1917 roku w Rosji;
  - 5) przedstawia społeczne i gospodarcze następstwa wojny.
- XII. Ustanowienie i zagrożenia ładu wersalskiego w Europie. Uczeń:
- 1) przedstawia zmiany terytorialne w Europie po I wojnie światowej;
  - 2) charakteryzuje postanowienia traktatu wersalskiego, z uwzględnieniem Ligi Narodów;
  - 3) wyjaśnia okoliczności i następstwa objęcia władzy w Niemczech przez Hitlera;
  - 4) charakteryzuje początki systemu stalinowskiego w ZSRS;
  - 5) charakteryzuje przemiany gospodarcze i kulturalne oraz osiągnięcia naukowe okresu międzywojennego.
- XIII. Problemy i osiągnięcia II Rzeczypospolitej. Uczeń:
- 1) charakteryzuje proces kształtowania się granic niepodległej Polski (z uwzględnieniem powstania wielkopolskiego, powstań śląskich, wojny polsko-bolszewickiej i plebiscytów);
  - 2) porównuje ustrój II Rzeczypospolitej przed zamachem majowym i po nim;
  - 3) charakteryzuje główne założenia polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej;
  - 4) ocenia znaczenie głównych osiągnięć gospodarczych niepodległej Polski, uwzględniając zniszczenia wojenne i kryzys ekonomiczny;
  - 5) charakteryzuje strukturę społeczną, narodowościową i wyznaniową obywateli II Rzeczypospolitej;
  - 6) opisuje główne osiągnięcia niepodległej Polski w dziedzinie nauki i kultury.
- XIV. Geneza i charakter II wojny światowej. Uczeń:
- 1) charakteryzuje położenie Polski między dwoma państwami totalitarnymi w przededniu wybuchu II wojny światowej;
  - 2) wyjaśnia przyczyny przegranej wojny obronnej przez Polskę;
  - 3) sytuuje w czasie i przestrzeni przełomowe wydarzenia II wojny światowej (polityczne i militarne);
  - 4) charakteryzuje przejawy eksterminacji narodów (ze szczególnym uwzględnieniem eksterminacji polskiej warstwy przywódczej, Holokaustu i zagłady Romów);
  - 5) przedstawia przykłady bohaterstwa żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej;
  - 6) opisuje uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki (Teheran, Jałta, Poczdam) oraz przedstawia ich ustalenia.
- XV. Obywatele i władze Rzeczypospolitej Polskiej w czasie II wojny światowej. Uczeń:
- 1) charakteryzuje podział ziem polskich dokonany przez Niemcy i ZSRS;
  - 2) porównuje politykę okupantów wobec obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i wymienia przykłady największych zbrodni niemieckich i sowieckich na narodzie polskim;
  - 3) wyjaśnia znaczenie funkcjonowania władz Rzeczypospolitej Polskiej na obczyźnie;
  - 4) charakteryzuje cele i organizację Polskiego Państwa Podziemnego;
  - 5) charakteryzuje genezę i następstwa powstania warszawskiego;
  - 6) wyjaśnia okoliczności powstania komunistycznego ośrodka władzy w Polsce.
- XVI. Europa i świat w dobie zimnowojennych podziałów. Uczeń:
- 1) charakteryzuje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe skutki II wojny światowej;
  - 2) wyjaśnia genezę zimnej wojny i identyfikuje główne kryzysy międzynarodowe okresu zimnowojennego, w tym wyścig zbrojeń i politykę odstraszenia atomowego;
  - 3) charakteryzuje politykę ZSRS wobec państw bloku wschodniego (z uwzględnieniem interwencji zbrojnej na Węgrzech i w Czechosłowacji);

- 4) wyjaśnia genezę i charakter integracji europejskiej;
- 5) przedstawia cele i rolę Organizacji Narodów Zjednoczonych w powojennym świecie;
- 6) charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w II połowie XX wieku, z uwzględnieniem zjawiska kultury masowej.

XVII. Polska pod dominacją ZSRS. Uczeń:

- 1) porównuje kształt terytorialny Polski przed wybuchem II wojny światowej i po jej zakończeniu;
- 2) charakteryzuje proces przejmowania przez komunistów władzy w Polsce i opisuje postawy Polaków wobec terroru komunistycznego;
- 3) charakteryzuje przemiany gospodarcze, społeczne i kulturowe w powojennej Polsce;
- 4) przedstawia kryzysy społeczne w PRL, uwzględniając ich charakter i następstwa;
- 5) ocenia rolę Kościoła katolickiego w powojennej Polsce;
- 6) charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność” i rozpoznaje jego przywódców;
- 7) opisuje następstwa wprowadzenia stanu wojennego w Polsce.

XVIII. Narodziny III Rzeczypospolitej i jej miejsce w świecie. Uczeń:

- 1) charakteryzuje przemiany w Polsce w 1989 roku i ocenia ich wpływ na przemiany w Europie Środkowo-Wschodniej;
- 2) przedstawia kierunki zmian politycznych, gospodarczych i społecznych w Polsce w pierwszych latach transformacji;
- 3) wyjaśnia znaczenie przystąpienia Polski do NATO i do Unii Europejskiej;
- 4) charakteryzuje nowe zagrożenia dla ładu międzynarodowego;
- 5) wyjaśnia zjawisko postkomunizmu i charakteryzuje sposoby odejścia od niego w Polsce po 1989 roku (problem dekomunizacji, lustracji i reprivatyzacji);
- 6) ocenia znaczenie i skutki katastrofy smoleńskiej 10 kwietnia 2010 roku dla państwa polskiego;
- 7) charakteryzuje zaangażowanie Polski we współpracę regionalną: Grupa Wyszehradzka (V4), Trójmorze;
- 8) charakteryzuje przemiany polityczne i społeczne w Polsce w latach 2010–2015.

Warunki i sposób realizacji

Podstawa programowa kształcenia ogólnego historii dla branżowej szkoły I stopnia ujmuje w sposób syntetyczny całość dziejów Polski, ukazany jednak w szerszym kontekście, głównie na tle istotnych zjawisk i procesów z historii Europy. Treści nauczania mają układ chronologiczny, co powinno dać uczniom spójny i uporządkowany obraz ojczy-tych dziejów.

Treści nauczania obejmują 18 działów. Poszczególne działy tematyczne są realizowane następująco:

- 1) klasa I – działy od I do VIII;
- 2) klasa II – działy od IX do XIII;
- 3) klasa III – działy od XIV do XVIII.

Aby zagwarantować atrakcyjność i efektywność edukacji historycznej na tym etapie edukacyjnym, należy korzystać z szerokiego spektrum metod i środków dydaktycznych. Nauczyciel powinien stosować nauczanie problemowe i metody aktywizujące. Oprócz podręczników istotną rolę w procesie kształcenia powinny odgrywać również teksty źródłowe, materiały ikonograficzne, filmy, mapy, wystawy multimedialne. Olbrzymie możliwości edukacyjne stwarza w tym obszarze internet.

Warto też zachęcać uczniów do korzystania z różnych form pozalekcyjnej edukacji historycznej (wycieczki, projekty, konkursy, akademie szkolne, uroczystości rocznicowe, rekonstrukcje historyczne, multimedialne wystawy muzealne, gry o walorach edukacyjnych, np. planszowe, wideo itp.).

Kształcenie w branżowej szkole I stopnia podejmują uczniowie o bardzo zróżnicowanych oczekiwaniach i predyspozycjach. Niektórzy z nich zapewne już na tym etapie zakończą szkolną edukację, inni będą kształcić się dalej. Będzie to wymagało indywidualizacji pracy z uczniem oraz stosowania skutecznych metod nauczania w celu nie tylko realizacji wymogów programowych, lecz także rozbudzania zainteresowań historycznych młodzieży.

Uzupełnieniem edukacji uczniów w branżowej szkole I stopnia w zakresie najnowszej historii Polski oraz historii powszechnej jest przedmiot historia i teraźniejszość, zawierający również elementy edukacji obywatelskiej.”;

- 6) uchyla się część zatytułowaną „**WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE**”;
- 7) po części zatytułowanej „**WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE**” dodaje się część zatytułowaną „**HISTORIA I TERAŻNIEJSZOŚĆ**” w brzmieniu:

„HISTORIA I TERAŻNIEJSZOŚĆ

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Cele kształcenia przedmiotu historia i terażniejszość w branżowej szkole I stopnia odpowiadają aspektom ludzkiej dojrzałości, do której prowadzi edukacja szkolna.

- I. W aspekcie stosunku do prawdy, stałego zmierzania do jej poznania i odróżniania od fałszu oraz ćwiczenia w rozpoznawaniu stopnia pewności i prawdopodobieństwa. Uczeń:
  - 1) rozumie podstawowe zagadnienia życia społecznego, polityki i prawa, potrzebne do uzyskania orientacji w przemianach w życiu narodów i państw oraz genezie i naturze wielkich problemów współczesnego świata;
  - 2) ma rzetelną wiedzę o najważniejszych przemianach kulturowych, politycznych, społecznych i gospodarczych w Polsce i na świecie po 1945 roku aż do współczesności;
  - 3) odróżnia w życiu społecznym oraz w pojęciach i doktrynach politycznych i prawnych to, co trwałe, od tego, co zmienne, a także to, co uniwersalne, od tego, co partykularne i związane z tradycjami lokalnymi.
- II. W aspekcie stosunku do dobra, przyjęcia go jako głównego kryterium wartościowania moralnego, odróżniania go od zła oraz ćwiczenia w ocenie intencji i skutków według słuszności, pożytku i szkody. Uczeń:
  - 1) samodzielnie i sprawiedliwie ocenia przemiany zachodzące w Polsce i na świecie od zakończenia II wojny światowej;
  - 2) rozumie przemiany współczesności między innymi w kategoriach ciągłości i zmiany (lub zerwania) względem podstaw, z których wyrasta nasza ojczyzna, ukształtowana według konkretnych norm kultury oraz wizji człowieka, rodziny i społeczeństwa sięgających swoimi korzeniami klasycznej cywilizacji grecko-rzymskiej i chrześcijaństwa.
- III. W aspekcie stosunku do życia, czyli osobistego zaangażowania, kształtowania zamierzeń według własnych pasji, zdolności oraz poczucia wspólnoty i służby. Uczeń:
  - 1) interesuje się życiem zbiorowym oraz wyraża gotowość do osobistego podejmowania zadań społecznych i zaangażowania obywatelskiego w duchu patriotyzmu jako mądrej miłości ojczyzny ukształtowanej w tradycji Rzeczypospolitej;
  - 2) rozumie znaczenie cnót indywidualnych i społecznych, harmonii praw i obowiązków, wolności i odpowiedzialności, szczęścia osobistego i rozwoju ludzkich wspólnot oraz sprawiedliwych praw i roztropnej polityki;
  - 3) buduje własne wypowiedzi na temat zagadnień życia społecznego, formułuje oceny i je uzasadnia, uczestniczy w debacie – z myślą o własnym rzetelnym i twórczym udziale w życiu publicznym.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- I. Wiedza o podstawach życia społecznego. Uczeń:
  - 1) wyjaśnia, dlaczego człowieka rozumie się w tradycji jako „istotę społeczną” (*animal sociale*), charakteryzuje odgrywane przez niego role społeczne oraz znaczenie życia społecznego dla jego rozwoju i spełnienia;
  - 2) przedstawia klasyczne określenie dobra wspólnego (*bonum commune*) i charakteryzuje jego obecność we współczesnych doktrynach politycznych;
  - 3) wyróżnia podstawowe sposoby realizacji społecznego bytu człowieka: rodzinę, naród, państwo i związki państw; przedstawia specyfikę każdego z nich i ich komplementarność;
  - 4) wyjaśnia znaczenie wspólnoty samorządowej; zna treść i genezę zasady pomocniczości jako fundamentu współczesnych państw;
  - 5) wyjaśnia, na czym polega patriotyzm oraz czym różni się od szowinizmu i kosmopolityzmu; wskazuje przykłady postaw patriotycznych we współczesnym świecie;
  - 6) wyjaśnia pojęcie demokracji na przykładzie ustrojów wybranych współczesnych państw;
  - 7) wyjaśnia podstawy i treść praw człowieka oraz ich związek z dziedzictwem cywilizacji zachodniej (inspiracje płynące z chrześcijaństwa oraz z nauki o prawie naturalnym sięgającej czasów grecko-rzymskich);

- 8) przedstawia zasady ogólne i katalog praw człowieka wynikające z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., sądowe środki ochrony praw i wolności w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich.
- II. Świat i Polska w latach 1945–1956. Uczeń:
- 1) charakteryzuje konsekwencje polityczne, społeczne, ekonomiczne i kulturowe II wojny światowej dla świata;
  - 2) wyjaśnia genezę i znaczenie pojęcia zimnej wojny oraz żelaznej kurtyny;
  - 3) charakteryzuje główne etapy integracji europejskiej do 1957 roku, uwzględniając ich polityczne i kulturowe tło;
  - 4) charakteryzuje znaczenie przejścia władzy w Chinach przez komunistów w 1949 roku oraz system rządów Mao Zedonga (największe ludobójstwo po 1945 roku w czasie Wielkiego Skoku);
  - 5) charakteryzuje skutki II wojny światowej dla Polski;
  - 6) charakteryzuje najważniejsze mechanizmy sowietyzacji Polski w latach 1945–1956;
  - 7) charakteryzuje rozmaite reakcje społeczeństwa polskiego na rządy komunistów w Polsce, w tym główne formy sprzeciwu i oporu wobec komunizmu (do 1956 roku);
  - 8) w kontekstach powstańczej walki żołnierzy niezłomnych oraz postawy prymasa Stefana Wyszyńskiego – opowiada o różnych postaciach wierności zasadom i męstwa wobec prześladowców.
- III. Świat i Polska w latach 1956–1970. Uczeń:
- 1) wyjaśnia, na czym polegał przełom 1956 roku w Polsce, wskazuje jego najważniejsze etapy (poznński Czerwiec, Jasnogórskie Śluby Narodu, powrót Władysława Gomułki do władzy, uwolnienie prymasa Stefana Wyszyńskiego);
  - 2) charakteryzuje przemiany społeczno-obyczajowe określane jako „rewolucja 1968 roku”;
  - 3) opisuje główne pola zimnowojennej konfrontacji mocarstw w latach 1956–1970;
  - 4) charakteryzuje sposoby walki reżimu PRL z Kościołem katolickim w latach 60. i 70. (w tym spychanie ludzi wierzących do statusu obywateli drugiej kategorii);
  - 5) charakteryzuje przebieg tzw. wydarzeń 1968 roku w Polsce i ich różne konteksty (walka frakcyjna w PZPR z użyciem propagandy antysemitkiej, wolnościowe dążenia narodu polskiego);
  - 6) wyjaśnia, czym była Praska Wiosna 1968 roku i interwencja wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji.
- IV. Świat i Polska w latach 1970–1980. Uczeń:
- 1) charakteryzuje konsekwencje wzrostu wpływów komunistycznych na świecie w latach 70. XX wieku (ludobójcza polityka Czerwonych Khmerów w Kambodży);
  - 2) charakteryzuje przebieg Grudnia 1970 roku i jego polityczne skutki (odejście Władysława Gomułki z funkcji szefa partii);
  - 3) charakteryzuje główne przejawy opozycji w Polsce w latach 70.: Kościół katolicki i narodziny opozycji demokratycznej po protestach robotniczych w 1976 roku;
  - 4) wyjaśnia znaczenie dla Polski i świata wyboru kardynała Karola Wojtyły na papieża.
- V. Świat i Polska w latach 1980–1991. Uczeń:
- 1) przedstawia proces powstawania ruchu społecznego „Solidarność”, jego przywódców, charakter, cele i tradycje, do których się odwoływał, a także jego znaczenie dla Polski i świata;
  - 2) przedstawia okoliczności i skutki wprowadzenia przez władze stanu wojennego 13 grudnia 1981 roku oraz formy walki reżimu PRL z wolnościowymi dążeniami Polaków;
  - 3) charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w Polsce w okresie po wprowadzeniu stanu wojennego (pomoc wszystkim prześladowanym, kultura bez cenzury, msze za ojczyznę, osoba bł. ks. Jerzego Popiełuszki, pielgrzymki św. Jana Pawła II do Polski w 1983 i 1987 roku);
  - 4) charakteryzuje genezę i znaczenie programu pierestrojki Michaiła Gorbaczowa;
  - 5) charakteryzuje przebieg Jesieni Narodów w Europie Środkowej i Wschodniej; wskazuje na prekursorską rolę ruchu społecznego „Solidarność” oraz „rewolucji ducha” zainicjowanej przez św. Jana Pawła II;

- 6) przedstawia główne wydarzenia związane z przełomem 1989 roku w Polsce (Okrągły Stół, wybory 4 czerwca 1989 roku, wybór gen. Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta PRL, rząd Tadeusza Mazowieckiego); wyjaśnia pojęcie wyborów kontraktowych;
- 7) przedstawia bilans rządów komunistycznych w Polsce, wskazując na ich skutki w warstwie kultury, życia społecznego i gospodarczego;
- 8) wskazuje, na czym polegała transformacja gospodarczo-ustrojowa realizowana w Polsce po 1989 roku na przykładzie założeń oraz implementacji planu Sachsa-Balcerowicza;
- 9) wyjaśnia pojęcie społeczeństwa obywatelskiego i wskazuje przykłady jego funkcjonowania w Polsce po 1989 roku;
- 10) charakteryzuje znaczenie pierwszych powszechnych wyborów prezydenckich w 1990 roku i zwycięstwa Lecha Wałęsy.

VI. Świat i Polska w latach 1991–2001. Uczeń:

- 1) charakteryzuje kolejne etapy integracji europejskiej po 1992 roku (traktat z Maastricht, powstanie Unii Europejskiej, wprowadzenie waluty euro);
- 2) wymienia najważniejsze wydarzenia polityczne w Polsce w latach 1991–1997;
- 3) charakteryzuje główne postanowienia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (preambuła, relacje między najważniejszymi organami władzy, niezawisłość sądów i trójpodział władzy, prawa i obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej, przepisy dotyczące małżeństwa i rodziny);
- 4) charakteryzuje znaczenie wstąpienia Polski do NATO w 1999 roku i do Unii Europejskiej w 2004 roku.

VII. Świat i Polska w pierwszych dwóch dekadach XXI wieku. Uczeń:

- 1) charakteryzuje zmiany polityczne i gospodarcze w Polsce w latach 1997–2015;
- 2) ocenia znaczenie i skutki katastrofy smoleńskiej 10 kwietnia 2010 roku dla państwa polskiego;
- 3) przedstawia zakres działania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego (gmina, powiat, województwo) w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem struktury głównych kierunków wydatków budżetowych na te działania oraz źródeł ich finansowania;
- 4) przedstawia kulturowe, społeczne i ekonomiczne konsekwencje rozwoju internetu i technologii cyfrowych;
- 5) wymienia największe skupiska Polaków na świecie;
- 6) charakteryzuje proces zmian w Unii Europejskiej po 2004 roku.

Warunki i sposób realizacji

Podstawa programowa nie jest programem nauczania. Jako taka jest tylko kanwą, na której oparte są treści programów nauczania, podręczników i lekcji. Od nauczyciela, jego zaangażowania i współpracy z uczniami zależy efektywność poznawania przez nich historii ostatnich dziesięcioleci.

W związku z tym, że w ramach przedmiotu uczniowie będą nabywać wiedzy o najważniejszych przemianach kulturowych, politycznych, społecznych i gospodarczych w Polsce i na świecie po 1945 roku, warto zapewnić im spotkania z uczestnikami i świadkami omawianych wydarzeń (np. z działaczami ruchu społecznego „Solidarność”). Warto również odwiedzić lokalne miejsca pamięci związane z omawianymi wydarzeniami, np. mogiły żołnierzy wyklętych, miejsca martyrologii (np. budynki dawnych katowni Urzędu Bezpieczeństwa), mogiły ofiar aparatu komunistycznego (np. grób bł. ks. Jerzego Popiełuszki), miejsca strajków i protestów społecznych, oraz korzystać z oferty muzeów.

Przy realizacji treści programowych przedmiotu warto korzystać z bogatej oferty edukacyjnej Instytutu Pamięci Narodowej.

W aspekcie edukacji obywatelskiej zalecane jest organizowanie spotkań uczniów z osobami zaangażowanymi w różnorodną działalność społeczną oraz zachęcanie uczniów do aktywności w formie wolontariatu.

Przy planowaniu wycieczek szkolnych warto zadbać o to, aby w ich programie uwzględniać miejsca związane z najnowszą historią Polski. Odwiedzanie takich obiektów jak siedziba władz państwowych w Warszawie (Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej), plac Marszałka Józefa Piłsudskiego z Grobem Nieznanego Żołnierza, brama Stoczni Gdańskiej, Kopalnia Węgla Kamiennego „Wujek” lub Poznańskie Krzyże pozwoli uczniom na poznanie historii w miejscach wydarzeń.

Należy zachęcać uczniów, aby dbali o miejsca pamięci we własnej szkole (np. izby pamięci, gabloty, gazetki, murale, strony internetowe), znali historię własnej rodziny, miejscowości czy lokalnej społeczności, w której dorastają, oraz poszukiwali źródeł historycznych we własnym otoczeniu. Należy wspierać młodzież w inicjatywach zabezpieczenia pamiątek rodzinnych i lokalnych, rejestrowania relacji świadków historii, tworzenia amatorskich filmów i audycji

dotyczących historii najnowszej. Na kanwie omawianych tematów lub podczas obchodów rocznic narodowych można zorganizować w szkole prezentację niektórych artefaktów. Może to być doskonała okazja do wzbogacenia obchodów takich dni, jak: Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Dzień Samorządu Terytorialnego, Narodowy Dzień Pamięci Poznańskiego Czerwca 1956, Dzień Papieża Jana Pawła II, Dzień Pamięci Ofiar Stanu Wojennego.

Omawiając wybrane zagadnienia, warto nawiązywać do lokalnych bohaterów.

Cenną inicjatywą może być także nawiązywanie kontaktów z polskimi szkołami poza granicami naszego kraju. W ten sposób polska młodzież z kraju i zagranicy nawiązuje wzajemne relacje i odnosi się do wspólnego dziedzictwa narodowego.

Zważywszy na to, że w ramach przedmiotu omawiane są dzieje najnowsze, podczas lekcji warto korzystać z bogatych źródeł tekstowych, audiowizualnych oraz materiałów dydaktycznych dostępnych w internecie, które odpowiednio wkomponowane w lekcje wzbogacą przekaz historyczny. Warto również zachęcać uczniów do korzystania z różnych form pozalekcyjnej edukacji historycznej i obywatelskiej (projekty, konkursy, multimedialne wystawy muzealne, gry o walorach edukacyjnych, np. planszowe, wideo itp.);

- 8) w części zatytułowanej „**PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI**” w części zatytułowanej „**Treści nauczania – wymagania szczegółowe**” w dziale II po pkt 11 dodaje się pkt 11a w brzmieniu:

„11a) przedstawia funkcjonowanie systemu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, rozróżniając ubezpieczenia: emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, oraz wyjaśnia specyfikę obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych w Rzeczypospolitej Polskiej;”;

- 9) w części zatytułowanej „**WYCHOWANIE FIZYCZNE**” w części zatytułowanej „**Warunki i sposób realizacji**” wyrazy „Warunkiem skuteczności realizacji bloku tematycznego: edukacja zdrowotna jest integrowanie treści z innymi przedmiotami, w tym np. biologii, wychowania do życia w rodzinie, wiedzy o społeczeństwie, edukacji dla bezpieczeństwa.” zastępuje się wyrazami „Warunkiem skuteczności realizacji bloku tematycznego: edukacja zdrowotna jest integrowanie treści z innymi przedmiotami, w tym np. biologią, wychowaniem do życia w rodzinie, historią i teraźniejszością, edukacją dla bezpieczeństwa.”.

§ 2. 1. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, stanowiącą załącznik nr 4a do rozporządzenia zmienianego w § 1, w brzmieniu nadanym niniejszym rozporządzeniem, stosuje się począwszy od roku szkolnego 2022/2023 w klasie I branżowej szkoły I stopnia, w której kształcenie rozpoczyna się z dniem 1 września 2022 r. lub z dniem 1 lutego 2023 r., a w latach następnych również w kolejnych klasach i semestrach tej szkoły.

2. Podstawę programową kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, stanowiącą załącznik nr 4a do rozporządzenia zmienianego w § 1, w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się w latach szkolnych 2022/2023–2024/2025 w stosunku do uczniów, którzy rozpoczęli kształcenie w klasie I branżowej szkoły I stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej przed dniem 1 września 2022 r.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Edukacji i Nauki: *P. Czarnek*